

CZU: 373.6

ROLUL CURRICULUMULUI ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR DE SPECIALITATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL TEHNIC

Andreea MARCOCI-DIMA, doctorandă,
Universitatea „Ion Creangă” Chișinău, RM

Summary: *In this article we presented the link between curriculum and competence in the instructional-educational process. In the first part of the paper, the concept of the curriculum is defined in the specialised literature. Part two highlights the concept of competence at national and European level, as well as the relationship between it and the curriculum. The last part presents the link between the curriculum, learning outcomes, skills, evaluation and the integration into the labour market of graduates of technical education.*

Keywords: *student, competence, curriculum, training.*

Conținutul curriculumului reprezintă ansamblul de valori de ideatice și de abilități practice sau ansamblu de cunoștințe, priceperi și deprinderi selectat din tezaurul cunoașterii și practicii umane, care se transmit și se dobândesc pentru dezvoltarea personalității și formarea personalității tinerilor generații, în vederea integrării lor socio-profesionale. [2, p. 103]

Dicționarele generale și cele de specialitate oferă o varietate de definiții ale curriculumului, cum ar fi:

- *Curriculum desemnează disciplinele care sunt studiate sau prescrise pentru studiu într-o școală; orice program de activitate* (The Oxford English Reference Dictionary, 1995).
- *Cursuri organizate de studiu, întreprinse de un elev, pentru a absolvi un colegiu, o școală, o universitate sau alte instituții de învățământ; dezvoltarea curriculumului este utilizată pentru a denota un set de rezultate educaționale dorite și de un set structurat de experiențe de învățare orientate spre realizarea obiectivelor intenționate* (Page & Thomas - eds., International Dictionary of Education, 1987).
- *Interacțiunea planificată a elevilor cu conținuturi, resurse și procese educaționale, pentru atingerea obiectivelor educaționale* (Glossary of Educational Technology Terms, 1987).
- *Curriculum desemnează conținuturile de predat și timpul care le este consacrat într-un ciclu de studii al unei instituții de învățământ* (Eudiset - Thesaurus multilingue pour le traitement de l'information en education, 1973).
- *Curriculum enunță intenții ale formării, incluzând: a) definirea populației țintă, finalitățile, obiectivele, conținuturile, descrierea sistemului de evaluare, planificarea activităților, efectele așteptate privind modificările de atitudine și de comportament ale indivizilor aflați în proces de formare; b) se opune noțiunii de programă - descrierea unei liste de conținuturi utilizate, în general, în pedagogia tradițională* (F. Raynal, A. Rieunier, Pédagogie: Dictionnaire des concepts clés, 1997).

Având în vedere definițiile prezentate, mai sus, putem concluziona: [3, p. 119]

- *în sens larg*, curriculum este definit ca întregul program al acțiunilor educative, cu toate componentele și interacțiunile dintre ele "un traseu de învățare bine definit";
- *în sens restrâns*, curriculum desemnează conținutul procesului educativ "ansamblul documentelor școlare care reglementează desfășurarea activității școlare: plan de învățământ, program manuale, ghiduri de aplicare.

Curriculum-ul reprezintă un *concept cheie* nu numai în științele educației, dar și în cadrul practicilor educaționale contemporane. Acesta poate fi interpretat ca *proiect educațional*, ca *proces* și ca *produs*. [4, p. 5]

Ca *proiect* educațional, conceptul de curriculum include relații între obiective, conținuturi, timp, strategii, evaluare, ca *proces* se referă la toate activitățile prin intermediul cărora se transmit conținuturile, iar ca *produs* la toate documentele curriculare .

În ultimi ani, viziunea modernă asupra educației a condus la conturarea unei noi practici a proiectării curriculare, în conformitate cu noua viziune curriculară. Acesta valorifică modelul competenței și consideră conținuturile drept mijloace, intermediari în procesul de formare și dezvoltare la elevi a unui sistem de competențe intelectuale, psihomotorii, afectiv –atitudinale, de comunicare și relaționare socială, de luare a deciziilor, de asumare a riscurilor, de adoptare a unor soluții personale, a atitudinilor și comportamentelor.

Rolul cunoștințelor a fost reconsiderat în pedagogia contemporană, nu se mai valorizează preponderent cunoștințele în sine și izolate, ci integrate în structuri cuprinzătoare, alături de capacități și abilități, structuri denumite *competențe*.

Competențele cresc valoarea utilizării resurselor, pentru că le ordonează, le pun în relație astfel încât ele să se completeze și să se potențeze reciproc, le structurează într-un sistem mai bogat decât simpla lor unire aditivă.

Astfel, în toate sistemele educaționale europene, curriculumul parcurge un proces de actualizare sau de reformă, în funcție de natura și amploarea schimbărilor urmărite. În spațiul internațional, se vorbește chiar de o permanentizare a reformelor, pe fondul rapidității schimbărilor sociale, economice și, mai ales, tehnologice. În documentul *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național în România*, publicat în octombrie 2019, sunt explicate noile tendințe dominante ale politicilor educaționale manifestate pe plan internațional. Acestea sunt: *educația pentru toți și pentru fiecare în parte, educația pe tot parcursul vieții, centrarea pe formarea de competențe, abordarea constructivistă a învățării, descentralizarea și flexibilizarea curriculumului.*

Oamenii au nevoie de o gamă largă de competențe pentru a-și realiza potențialul, atât la locul de muncă, cât și în societate. Dobândirea competențelor este un proces care se desfășoară pe tot parcursul vieții, atât formal, cât și informal, și începe de la o vârstă fragedă. Efectele pozitive pe termen lung ale unei educații de calitate în primii ani de viață sunt semnificative și bine documentate, aceasta punând bazele pentru abilitatea și motivația ulterioară de a învăța. [5, p. 4]

Pentru exercitarea oricărei meserii este nevoie de stabilirea unui ansamblu de norme, un nivel optim de competențe și de activitate care se reglementeze calitatea muncii și să asigure eficiența. Aceste norme se definesc prin stabilirea anumitor standarde, pe baza clasificării ocupațiilor din România, au fost descrise standardele ocupationale care stabilesc, pentru fiecare

meserie în parte, ansamblu de competențe și nivelul de performanță cerut pentru practicarea acestora.

Mușata Bocoș, în lucrarea "*Management curricular*", consideră că opțiunea curriculară pentru un *curriculum centrat pe competențe* este de preferat, așa cum reiese din perspectivele enumerate, în continuare:

a. Din perspectiva pedagogică

Opțiunea pentru un curriculum centrat pe competențe are în vedere accentuarea dimensiunii pragmatice, acționale în formarea personalității elevilor și focalizarea pe achizițiile finale ale învățării.

a.1. *Modelul de proiectare curriculară* centrat pe competențe simplifică și eficientizează structura curriculum-ului și, totodată, asigură o eficiență mai mare proceselor de predare, învățare și evaluare, pe care le articulează.

a.2. Curriculum-ul este valorificat în ipostaza „*curriculum-ul ca reprezentare a acțiunii*”, legată strâns de ipostaza „*curriculum-ul ca acțiune propriu-zisă*”, ceea ce presupune „traducerea” temelor de studiat în experiențe de învățare și formare relevante, pozitive, dezirabile, constructive.

a.3. *Predarea* câștigă în flexibilitate, se multiplică gradele de libertate ale profesorului, întrucât devine important ce anume trebuie format la elevi și nu conținuturile în sine

a.4. *Învățarea* câștigă în relevanță și în eficiența dată fiind raportarea frecventă la practicile sociale valorizate la nivelul societății și devine transparentă trecerea de la cunoștințele savante și de la practicile sociale de referință la cunoștințe de predat și la cunoștințe predate.

a.5. *Evaluarea* este sprijinită semnificativ întrucât achizițiile finale ale elevilor sunt exprimate în termeni de competențe, ceea ce face ca acestea să fie ușor evaluabile

b. Din perspectiva proiectării curriculum-ului

Modelul curricular *centrat pe competențe* răspunde mai bine cerințelor actuale ale vieții profesionale și sociale, ale pieței muncii, grație construirii demersurilor și influențelor didactice în perspectiva dobândirii de către elevi a unor *achiziții integrate*, care răspund în mod aplicat, pragmatic cerințelor sociale exprimate în termeni de achiziții finale ușor evaluabile. În procesul de învățământ se urmărește formarea și dezvoltarea unui sistem de competențe educaționale funcționale, de bază, cu specific acțional și care pot fi evaluate ușor, competențe necesare elevilor pentru a-și continua studiile sau pentru a se încadra pe piața muncii. De altfel, în demersul de stabilire a competențelor s-a avut în vedere „intersecția” dintre: *domeniul didactic*, respectiv existența ariilor curriculare, *domeniul socio-economic*, respectiv pregătirea pentru piața muncii și *domeniul de cunoaștere*, reprezentat în școală de o disciplină de studiu, configurată în urma unui proces de transpoziție didactică externă și caracterizată printr-un mod de gândire propriu.

c. Din perspectiva psihologică

Soluția curriculară a proiectării curriculum-ului pe competențe răspunde recomandărilor psihologiei cognitive, referitoare la valorizarea competențelor în scopul realizării în mod eficient a transferului și mobilizării cunoștințelor și abilităților în contexte noi și dinamice. Formarea, exersarea și dezvoltarea competențelor presupune mobilizarea anumitor cunoștințe, capacități, abilități (priceperi și deprinderi) și a unor scheme de acțiune exersate și validate anterior.

d. Din perspectiva școlii ca instituție a comunității

Anumite competențe vizate în cadrul procesului de învățământ pot să fie social determinate, ele fiind expresia nevoilor educaționale concrete ale comunității. Astfel, se asigură premisele transparenței demersurilor educaționale realizate în școală. Modelul curricular permite realizarea de evaluări ale școlilor (și ale sistemului educațional) de către agenții educaționali implicați: părinți, autorități locale, sponsori etc. De asemenea, forurile competențe pot realiza cu ușurință evaluări externe periodice la nivelul sistemului educațional, la nivel instituțional, la nivelul curriculum-ului, al rezultatelor școlare, al investiției de resurse – umane, materiale, financiare etc.

e. Din perspectiva politicii educaționale

Competențele formate și dezvoltate pe parcursul educației de baza răspund condiției de a fi necesare și benefice pentru individ și pentru societate, în același timp. Un curriculum centrat pe competențe poate răspunde mai bine cerințelor actuale și viitoare ale societății, ale vieții sociale și profesionale, ale pieței muncii prin centrarea demersurilor didactice pe *achizițiile integrate* ale elevilor.

În documentul *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național în România*, publicat în octombrie 2019, categoriile de competențe din sistemul educațional din România sunt:

- *Competențele cheie*, care se formează, dezvoltă și diversifică pe întreaga durată a școlarității;
- *Competențele generale* sunt proprii unei discipline/domeniu de pregătire și se formează pe întreaga perioadă a studierii unei discipline;
- *Competențele specifice* sunt proprii unei discipline și se formează pe parcursul unui an școlar.

La nivelul învățământului tehnic, se utilizează *conceptul de rezultat al învățării*, asociat *conceptului de competență*. [6, p. 21]

Pentru învățământul liceal tehnic, curriculumul se concentrează pe dobândirea *rezultatelor învățării*. Rezultatele învățării sunt exprimate în termeni de *cunoștințe, abilități și atitudini* dobândite pe parcursul diferitelor situații de învățare și sunt definite în funcție de specializare sau calificare. *Rezultatele învățării* sunt descrise prin standardele de pregătire profesională care, la rândul lor, sunt elaborate pe baza standardelor ocupaționale în vigoare. În curriculumul pentru învățământul tehnic, competențele cheie sunt integrate în unitățile de competențe tehnice generale și specializate. [7]

Unitățile de rezultate ale învățării din standardul de pregătire profesională sunt organizate în două categorii, astfel:

- *unități de rezultate ale învățării tehnice generale* – comune tuturor calificărilor dintr-un domeniu de pregătire profesională, la un anumit nivel de calificare;
  - *unități de rezultate ale învățării tehnice specializate* – specifice calificării.
- I. *Competențele-cheie vizate de o calificare* sunt formulate în termeni de cunoștințe, abilități și atitudini specifice și sunt integrate în unitățile de rezultate ale învățării tehnice generale și specializate. Aceasta permite aprofundarea domeniilor de competențe-cheie în contexte de formare profesională.
  - II. *Competențe tehnice generale* sunt unitățile de competență tehnice generale ce au în vedere competențele care vizează cunoștințe privind principiile și contextul precum

și practicile uzuale care se află la baza mai multor calificări. Sunt comune mai multor calificări din domeniul formării profesionale.

- III. *Competențe tehnice specializate* sunt unitățile de competență tehnice specializate ce cuprind competențele specifice legate de calificarea respectivă.

În analiza celor două tipuri de abordări privind competențele, pentru utilizarea în elaborarea documentelor curriculare și în sistemele de evaluare de competențe, precum și pentru asigurarea unei coerențe între rutele de educație și formare, sunt considerate importante relațiile și abordările comune. Cele două perspective au un istoric și origini care explică diferențele de abordare, respectiv: *modelul competențelor – cheie* dinspre domeniul educației și *modelul competenței ca rezultate ale învățării* dinspre domeniul profesional.

În contextul Cadrului European al Calificărilor, *competența* este descrisă din perspectiva responsabilității și autonomiei, și se pot clasifica în două categorii: ***competențe profesionale***; ***competențe transversale***.

Prin *competență profesională* se înțelege capacitatea dovedită de a selecta, combina și utiliza adecvat cunoștințe, abilități și alte achiziții (valori și atitudini), în vederea rezolvării cu succes a unei anumite categorii de situații de muncă sau de învățare, circumscrise profesiei respective, în condiții de eficacitate și eficiență.

Competență transversală sunt acele capacități care transcend un anumit domeniu, respectiv program de studii, având o natură transdisciplinară. Acestea constau în abilități de lucru în echipă, abilități de comunicare orală și scrisă în limba maternă/străină, utilizarea tehnologiei informației și comunicării – TIC, rezolvarea de probleme și luarea deciziilor, recunoașterea și respectul diversității și multiculturalității, autonomia învățării, inițiativă și spirit antreprenorial, deschiderea către învățarea pe tot parcursul vieții, respectarea și dezvoltarea valorilor și eticii profesionale etc.

În concluzie, curriculum-ul se referă la oferta educațională a școlii și reprezintă sistemul experiențelor de învățare directe și indirecte oferite educaților și trăite de aceștia în contexte formale, neformale și chiar informale. El rămâne realitate interactivă între educatori și educabili, cu efecte concrete, anticipate realist asupra celor din urmă și asupra procesului însuși.

Potrivit lui A. Schleicher ”*Școala de astăzi trebuie să pregătească elevii pentru schimburile tot mai rapide din economie și societate, pentru ocupații care nu au fost încă create, pentru a folosi tehnologii care nu au fost încă inventate și să rezolve probleme sociale despre care nu știm că vor apărea*”.

BIBLIOGRAFIE

1. BONTAȘ I., Pedagogie, București: All, 1998, p. 103. ISBN 973-9337-22-8
2. COJOCARIU V.M., Fundamente pedagogice. Teoria și metodologia curriculumului, București: V&I Integral, 2008, p. 119. ISBN: 973-1883-01-4.
3. ENACHE R., STOICESCU D., NOVEANU G., Proiectarea și implementarea curriculumului centrat pe competențe- suport de curs, p.11, 2011.
4. IONESCU M., RADU I., Didactica modernă, Ediția a II-a, Cluj -Napoca: Dacia, 2001, pp. 96-98. ISBN 973-35-1084-X.

5. INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI „ Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național document de politici educaționale”, București, 2016, p. 5.

6. Legea Educației Naționale nr. 1 din 2011, actualizată în 2018

Surse Web

1. Comisia Europeană, *O nouă agendă pentru competențe în Europa. Să lucrăm împreună pentru consolidarea capitalului uman, a capacității de inserție profesională*, [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1597852786113&uri=CELEX:52016DC0381)

[content/RO/TXT/?qid=1597852786113&uri=CELEX:52016DC0381](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1597852786113&uri=CELEX:52016DC0381)

(Vizitat

19.08.2020).

2. Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții, [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN#d1e32-20-)

[content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=EN#d1e32-20-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN#d1e32-20-)

(Vizitat 20. 08.2020).